

Šuma

Zahtjevna pitanja

Pokazatelji koji upućuju na izbjegavanje plaćanja poreza pri izvozu tikovine iz Mjanmara

Ožujak 2021

PRIZNANJA

Ovo je izvješće napisala i uredila Agencija za istrage o kaznenim djelima protiv okoliša (EIA). Ovaj je dokument izdan uz financijsku pomoć Ureda za vanjske poslove, Commonwealth i razvoj (FCDO) i Norveške agencije za razvoj i suradnju (NORAD). Ovaj je sadržaj pod isključivom odgovornošću EIA-e.

EIA izražava svoju zahvalnost pojedincima koji su doprinijeli ovom izvješću i koji iz mnogih razloga moraju ostati anonimni.

O EIA-I

Istražujemo i vodimo kampanju protiv iskorištavanja okoliša i kaznenih djela protiv okoliša. Našim se tajnim istragama otkriva transnacionalni kriminal povezan s divljim biljnim i životinjskim vrstama, s naglaskom na slonovima, tigrovima i ljuskavcima, ali i kaznena djela protiv šuma poput nezakonite sječe stabala i krčenja šuma za komercijalne usjeve poput palminog ulja. Radimo na zaštiti globalnih morskih ekosustava glede prijetnji koje predstavljaju plastično zagađenje, usputni lov i komercijalno iskorištavanje kitova, dupina i pliskavica. Naposljetku, smanjujemo utjecaj klimatskih promjena provođenjem kampanje za otklanjanje snažnih stakleničkih plinova rashladnih sredstava, otkrivanjem povezane nezakonite trgovine i poboljšanjem energetske učinkovitosti u sektoru hlađenja.

EIA UK

62-63 Upper Street,
London N1 0NY, UK
T: +44 (0) 7354 7960
E: ukinfo@eia-international.org
eia-international.org

EIA US

PO Box 53343
Washington DC 20009 USA
T: +1 202 483 6621
E: info@eia-global.org
eia-global.org

Agencija za istrage o kaznenim djelima protiv okoliša, UK

Broj dobrotvorne organizacije UK-a: 1182208
Broj poduzeća: 7752350
Registrirano u Engleskoj i Walesu

Je dizajnirao: www.designsolutions.me.uk

Iznad:

Zapljenjena drvena sirovina u Mjanmaru, svibanj 2020.

Naslovnica:

Brod u luci Rijeka. EIA proučila je dokumentaciju glede deset pošiljki mjanmarske tikovine koje su stigle u Rijeku.

INHALT

Pregled	4
Hrvatska veza – više od nedostatne dužne pažnje	5
Mjanmarski porezni sustav i nepodudaranja dokumenata	10
Posljedice	17
Napredak i preporuke	18
Upućivanja	19

Pregled

Nakon pregleda dokumenata za 10 pošiljki tikovine koja se uvezla u Hrvatsku i analize podataka o trgovanju prijavljenog izvoza drvne sirovine iz Mjanmara u niz država, Agencija za istrage o kaznenim djelima protiv okoliša (EIA) ustanovila je obrazac očite utaje poreza poduzeća koja izvoze proizvode drvne sirovine iz Mjanmara.

U Mjanmaru primjenjuje se porez na posebnu robu (STG) na izvoze drvenih trupaca i drvene reznice, uključujući piljeno drvo, ali ne na više obrađene proizvode od drva. Pored toga, carinska tarifa Mjanmara (MCT) ima višu stopu za izvoz manje obrađenih proizvoda drvne sirovine u usporedbi s onima čija je vrijednost dodana.

Na temelju dokumenata koje je pregledala EIA, vjerujemo da privatna poduzeća koja izvoze drvenu sirovinu kupljenu od državnog poduzeća Myanmar Timber Enterprise (MTE) preuveličavaju koliko je obrađena njihova drvena sirovina kako bi izbjegli plaćanje posebnog poreza na robu i kako bi platili smanjenu carinsku tarifu Mjanmara, naročito glede pošiljki daski od tikovine¹. Dokumentima koje je pregledala EIA također se izaziva zabrinutost o drugim nezakonitim radnjama. Konkretno, EIA vjeruje da:

- privatna poduzeća u Mjanmaru ne plaćaju iznos poreza koji bi trebala plaćati na izvoze tikovine u EU. Takvim se izvozima uključuje nekolicina onih koji su dostavljeni poduzeću Viator Pula u Hrvatskoj. Ustanovili smo da su poduzeća utajila približno 80.000 USD poreza (STG i MCT). Analizom podataka o trgovini navodi se na zaključak da je ova utaja poreza sustavnija te da iznosi milijune dolara neplaćenog STG-a i MCT-a;

Ispod: U Europi, mjanmarska tikovina upotrebljava se za tržište luksuznih jahti, na brodovima nekih od najbogatijih ljudi na svijetu.

- ako se nepodudaranja koja je uočila EIA odražavaju u izvoznim deklaracijama mjanmarskih poduzeća, time će se počiniti kaznena djela pod mjanmarskim poreznim i carinskim zakonima koji se odnose na utaju poreza i carinske prijave;
- na temelju gore navedenog, vjerojatno je da hrvatsko poduzeće Viator Pula koje djeluje kao „pružatelj usluge” EU-a stavljanjem drvne sirovine na tržište u EU-u, uvezlo „nezakonito posječeno drvo” kao što se navodi u Uredbi EU-a o drvu (EUTR) s obzirom na to da su prekršaji carinskih i trgovinskih prava u vezi s drvom predikatna kaznena djela pod EUTR-om;
- postoji dokaz koji upućuje na slične prekršaje koji su se možda pojavili za drvenu sirovinu koja se isporučuje za obnovu visokog broda Gorch Fock njemačke mornarice.
- postoji dokaz o pogrešnom fakturiranju pri trgovini kako bi se izbjeglo plaćanje poreza na dobit poduzeća u Mjanmaru. To uključuje mnoga mjanmarska poduzeća koja trguju svojom tikovinom preko povezanih strana u Singapuru po znatno nižim cijenama nego što ih naplaćuju trgovcima u EU-u. Ovo poduzeća rade kako bi umanjila svoje prihode i time smanjila svoje porezno opterećenje u Mjanmaru;
- četiri poduzeća (ABC u Sloveniji, HF Italy u Italiji, Houthandel Boogaardt u Nizozemskoj i WOB Timber u Njemačkoj) u EU-u primila su tu nezakonito posječenu drvenu sirovinu i iskoristili plaćanje snižene cijene za svoju drvenu sirovinu.

Zbog analize podataka o trgovini² mislimo da je utvrđena utaja poreza raširenija od samo pošiljki u Hrvatsku obuhvaćenih dokumentima koje dijele hrvatske vlasti. Taj obrazac može lišiti mjanmarsku vladu milijuna dolara poreznih prihoda svake godine (npr. izračunali smo da, 2019. godine, poduzeća takvim pristupom nisu platila gotovo 21 milijun dolara) čime se stvaraju nejednaki uvjeti i pogoduje se poduzećima koja izbjegavaju plaćanje poreza i krše zakone u drugim državama koji zabranjuju uvoz nezakonito posječene drvne sirovine.

Nalazi EIA-e i njihove posljedice za mjanmarsku trgovinu drvnom sirovinom utvrđeni su u ovom kratkom opisu.

Hrvatska veza – više od nedostatne dužne pažnje

Nakon zahtjeva za slobodu informacija u svibnju 2020., agencija EIA primila je više od 1.000 stranica dokumenata od hrvatskog Ministarstva poljoprivrede za 10 pošiljki mjanmarske tikovine koja se uvozi u Hrvatsku.

Pošiljke dolaze iz luke Yangon i uvoze se u Hrvatsku kroz luku Rijeka. Dokumentima se otkriva plan služenja hrvatskim poduzećem Viator Pula kako bi se tikovinom opskrbila poduzeća diljem Europe, izbjegavanjem izvršenja EUTR-a u brojnim državama u kojima je zaustavljena izravna trgovina mjanmarske tikovine.

Analizom su se otkrili ozbiljni nedostaci u dokumentaciji koju je poduzeće Viator Pula pružilo hrvatskom Ministarstvu poljoprivrede, čime se onemogućava provjera lanca nadzora (tj. da proizvodi

drvne sirovine u pošiljkama potječu s određenih šumskih područja i da su zakonito posječena). U svibnju 2020., agencija EIA objavila je izvješće *Razotkrivanje hrvatske veze* o ranim nalazima rada usmjerenoga na pokušaje zaobilaznja EUTR-a³.

Tim se dokumentima također pruža osnova za zabrinutost EIA-e u vezi s mogućom utajom poreza u Mjanmaru. Naša zabrinutost proizlazi iz nepodudaranja

Iznad: Dokumenti o pošiljkama iz Mjanmara u Hrvatsku koje je EIA uspjela pregledati

2 Posiljatelj/izvoznik Br: ---		33 Tarzna oznaka 44072995 00		15 Sif. zem. otp./izv. ---		
31 Pakiranje i opis robe		32 Br. st. 1	34 Sif. zem. podr. MM	35 Bruto masa (kg) 15.744,770	36 Prefer. 100	
Oznake i brojevi - kontejner (br.) - broj i vrsta (10892 PC PAKETI) (CSNU6721370) DASKE OD TIKOVINE NE BLANJANE I NE BRUŠENE Drvo obrađeno po dužini piljenjem ili glodanjem, rezano ili ljušteno, neovisno je li blanjano, brušeno ili spojeno na krajevima ili ne, debljine veće od 6 mm:--tropsko:--ostalo:-- teak, tiama, tola:--ostalo:--ostalo:--ostalo:--ostalo		37 Postupak 4200	38 Neto masa (kg)	39 Kvota	40 Isprava/prethodni dokument (Z ZZZ 60178/2019/447/003728 OD 18.03.19.)	
		41 Posebna mjerna jedinica (18,742 MTQ)		46 Statistička vrijednost 1.806.457,91		
		43 MV 1		44 Vrijednost stavke 274.184,76		
14.No	15.Hscode	16.Description of Goods	17.UnitCode	18.UnitPrice	19.Quantity	20.Value(USD)
	4418100030	Teak Scantling, Board, Decking, Skirting and T & G Teak Scantling T(1"~1.75") x W(4"~5") x L(6'~15") As Per List Attached (10) Items Only	KG		15744.7677	65870.60
21. Remarks Send a copy of Bill of Lading after completion						
22. The particulars declared by me/us are true and correct. Signature: [Signature] Name: Min Thu Designation: 121/DA GA TA (N) 056485/ 09794774925 Date: [Date]		23. Conditions EICC (11/2019) Date: 07 FEB 2019 Incoterm ပါသတ်မှတ်ချက်များအတိုင်းလိုက်နာ ဆောင်ရွက်သွားရန်ဖြစ်ပါသည်။ သစ်တောဦးစီးဌာန၏ (16.01.2019) ရက်စွဲပါစာအုပ် အမှတ် (N-158) စာမျက်နှာအမှတ်(30) အရ ခွင့်ပြုသည်။ ခွင့်ပြုပစ္စည်းမှလွဲ၍ အခြားပစ္စည်းများ ရောနှောသယ်ဆောင်ခွင့်မပြုရန်ဖြစ်ပါသည်။				
24. Revenue Stamp [Stamp]		25. EXPORT LICENCE issued subject to conditions stated hereon for DIRECTOR GENERAL Date of issue: 17/1/2019 [Stamp]				

Iznad: Usporedba oznaka HS i opisa proizvoda koji se upotrebljavaju u jednoj od pošiljki. Prethodno je navedena informacija o uvozu u Hrvatsku, dok je u nastavku naveden izvoz iz Mjanmara.

Opis robe pri uvozu nalazi se u okviru označenom brojem 31 i prevodi se kao: *Daske od tikovine koje nisu obrađene ili brušene / drvo obrađeno po dužini piljenjem ili glodanjem, rezano ili ljušteno, bilo da je obrađeno ili ne, brušeno ili spojeno na krajevima, debljine preko 6 mm: tropsko: ostalo: tikovina: tiama, tola ostalo: ostalo: ostalo.*

Desno: Usporedba između faktura koje je poduzeće u Singapuru izdalo poduzeću Viator Pula u Hrvatskoj (površje) te prijavljene vrijednosti pri izvozu iz Mjanmara (ispod). Faktura poduzeću Viator iznosom je mnogo veća nego vrijednost koja je prijavljena pri izvozu.

R.B.	Naziv artikla - usluga/product or service name	Kol / quan. /Ton	CIJENA/ price in KN per Ton	CIJENA/ price in USD per Ton	IZNOS u KN /amount in KN
Teak Deckings:					
01.	24mm x 62mm x 3500mm+	2,8296	132.098,05	20.235,00	373.784,63
02.	15mm x 62mm x 2400mm+	0,9616	115.287,94	17.660,00	110.860,88
03.	19mm x 62mm x 2400mm+	0,9856	115.287,94	17.660,00	113.627,79
04.	22mm x 75mm x 3000mm+	0,6522	139.833,96	21.420,00	91.199,71
05.	24mm x 75mm x 3000mm+	1,0298	139.833,96	21.420,00	144.001,01
06.	24mm x 130mm x 3000mm+	1,6429	158.961,57	24.350,00	261.157,96
07.	24mm x 100mm x 3000mm+	1,8496	145.905,18	22.350,00	269.866,22
08.	12mm x 48mm x 900mm+	1,0958	108.563,90	16.630,00	118.964,32
09.	11mm x 70mm x 350 mm	1,3325	17.789,33	2.725,00	23.704,28
10.	22mm x 5" x 10'+	0,4235	94.136,59	14.420,00	39.866,85
11.	17mm x 5" x 10'+	0,1083	94.136,59	14.420,00	10.194,99
12.	17mm x 8" x 2.5'~6.5'	0,139	79.382,86	12.160,00	11.034,22
13.	22mm x 8" x 2.5'~6.5'	0,0925	79.382,86	12.160,00	7.342,91
14.	11mm x 73mm x 6'+	0,0953	29.213,68	4.475,00	2.784,06
15.	1" x 6" x 10'+	1,2376	158.961,57	24.350,00	196.730,84
16.	1" x 5" x 6'+	1,5542	41.323,48	6.330,00	64.224,95
17.	1.75" x 4" x 6'+	0,4945	41.323,48	6.330,00	20.434,46
Paritet: FCA RIJEKA		16,5242			

Sveukupni iznos daje protuvrijednost USD 284.884,23 po srednjem teč. HNB na dan 04.03.2019 - 6,528196

UKUPNO: \$ 284.884,23 1.859.780,10
PDV 25%: 0,00
SVEUKUPNO: \$ 284.884,23 1.859.780,10

Customs broker code	533001
Export control No.	430021512840
AWB No.	-
Loading location	MMRGN YANGON
Via location	-
Final destination	HRZZZ- RIJEKA
Voyage No.	009S
Loading planned IMO No./Vessel	9138147
Conveyance name	MV.ISEACO GENESIS
Estimated departure	2019/02/01
Marks and Nos.	N/M
Packages	10,892 PS
Warehouse	A1Y002 - AWPT
Gross	15,744.768 KGM
Net	15,744.768 KGM
Total containers	1 Container cargo C

Export license/approval	Invoice	A -	Date: 07 FEB 2019
(01) ELNS YGNELF181900794	Electronic No.		
(02) MRECN/158/30/16-01-2019	Invoice price	A - FOB - USD-	65,870.60
(03)	FOB price		
(04)		(MMK)	100,505,361.48
(05)	Total customs value	(USD)	100,505,361.45
(06)			65,870.54
(07)	Total item value		65,870.6000 -
(08)	Physical examination completion		
(09)			
(10)			
(11)			
(12)			

Taxes and fees	Total amount	Number	Total Exemption/Reduction	
Code Name				
CD IMPORT/EXPORT CUSTOMS DUTY	0	0	Taxes and fees	2,060,107
AT ADVANCED INCOME TAX	2,010,107	*	Exchange Rate (1) USD-	1,525.8
SF SECURITY FEE	20,000	*	(2) -	
MF MACCS SERVICE FEE	30,000	*	Deposit	C
			Total pages	5
			Total items	10

u težini, vrijednosti i oznaci harmoniziranog sustava (HS)⁴ (vidjeti tablicu 1 za pregled pošiljki), a koji su snažni pokazatelji pokušaja izbjegavanja plaćanja poreza i, moguće, drugih nečasnih radnji.

Agencija EIA također je zabrinuta zbog mogućnosti pranja novca u slučaju u kojem utaja poreza jamči predikatno kazneno djelo. Nepodudaranja u dokumentima mogu se sažeti na sljedeći način:

- četiri od 10 pošiljki (pošiljke 4, 7 – 9, tablica 1) imale su promjene u težini između uvoznih i izvoznih deklaracija u Yangonu i Rijeci;
- Oznake HS za sedam pošiljki bile su različite između deklaracija u Yangonu i Rijeci (pošiljke 1 – 2, 4 – 8).

Oznake HS međunarodne su carinske oznake koje ukazuju na to koja se vrsta proizvoda carini⁵. Razlika u oznakama HS značajna je jer su pošiljke prijavljene kao visoko obrađeni proizvodi (441810⁶) prilikom izlaska iz Yangona i manje obrađeni prilikom dolaska u Rijeku (440729⁷); osam pošiljki (pošiljke 1 – 3, 5 – 8, 10) prijavljene su kao „daske od tikovine, koje nisu obrađene ni brušene” pri uvozu u Hrvatsku. Jedna pošiljka (pošiljka 4) prijavljena je kao „brušene daske od tikovine”, a zadnja (pošiljka 9) kao „gotovi pod od tikovine”. Ako je, osim jedne instance, EIA imala dokumentaciju da su pošiljke prijavljene kao daske od tikovine pri uvozu bile prijavljene kao minijaturni brodski pod od tikovine ili kao grede od tikovine pri izvozu – ponavlja se, više obrađeno pri izlasku iz Mjanmara nego pri dolasku u Hrvatsku;

- postojale su značajne razlike u prijavljenim vrijednostima pošiljki u Yangonu i u Rijeci⁸. Na primjer, za jednu pošiljku (pošiljka 6) prijavljena je vrijednost od 65.870 USD na izveznoj deklaraciji i vrijednost od 274.184 USD na deklaraciji (jedinствени administrativni dokument; engl. „SAD”) u Rijeci. S obzirom na to da su troškovi dostave 2.670 USD, to znači da se vrijednost mijenja za 205.644 USD tijekom pošiljke.

Prema dokumentima, poduzeće Viator Pula uvezlo je 10 pošiljki u Hrvatsku, od kojih je devet prodano raznim državama diljem EU-a:

- ABC Net (Slovenija)
- Crown Holdings (Belgija)
- HF Italy (Italija)
- Houthandel Boogaerd (Nizozemska)
- Vandecasteele Houtimport (Belgija)
- WOB Timber (Njemačka)

Tablica 1: Pregled 10 pošiljki⁹

	Pošiljka 1. Viator Pula	Pošiljka 2. HF Italy	Pošiljka 3. Crown Teak	Pošiljka 4. ABC	Pošiljka 5. WOB Timber	Pošiljka 6. Houthandel Boogaerd	Pošiljka 7. HF Italy	Pošiljka 8. ABC	Pošiljka 9. Houthandel Boogaerd	Pošiljka 10. Vandecasteele Houtimport
Datumi pošiljke (odlazak iz Yangona – dolazak u Rijeku)	O: 13. 8. 2017. D: 20. 9. 2017.	O: 22. 12. 2017. D: 30. 1. 2018.	O: 7. 7. 2018. D: 17. 9. 2018.	O: 29. 7. 2018. D: 30. 8. 2018.	O: 13. 12. 2018. D: 15. 1. 2019.	O: 1. 2. 2019. D: 19. 3. 2019.	O: 25. 2. 2019. D: 27. 3. 2019.	O: 20. 3. 2019. D: 24. 4. 2019.	O: 20. 3. 2019. D: 24. 4. 2019.	O: 6. 4. 2019. D: 29. 5. 2019.
Težina (kg) Yangon (izvozna dozvola)	Nije dostupno (ND)	ND	ND	10.921,44	ND	15.744,77	11.447,39	10.854,00	11.454,33	ND
Težina (kg) Rijeka (jedinствени administrativni dokument; engl. „SAD” ¹⁰)	14.400	13.970	11.550	17.380	20.050	15.744,77	16.710	13.400	14.100	7.230
Komadi – Yangon (izvozna deklaracija (ED))	1.046	1.891	676	9.042	2.617	10.892	1.430	1.720	27.840	2.206
Komadi – Rijeka (jedinствени administrativni dokument; engl. „SAD”)	1.046	1.891	676	9.042	2.617	10.892	2.566	1.720	27.840	2.206
Vrijednost u valuti USD Yangon – ED ¹¹	48.248,26	45.686,98	48.058,65	62.502,58	52.105,51	65.870,60	46.775,76	41.123,48	108.153,92	62.681,15
Vrijednost pošiljke (ED i troškovi dostave (USD))	49.723,32	46.883,59	49.686,02	64.651,07	54.959,22	68.540,98	48.352,02	42.871,17	109.899,36	ND ¹²
Vrijednost u valuti USD Rijeka – jedinствени administrativni dokument; engl. „SAD”	70.152,58	77.118,45	67.543,60	74.090,70	90.542,81	274.184,76	66.377,37	56.663,72	97.132,10	101.833,07
Razlika vrijednosti u valuti USD (Rijeka (jedinствени administrativni dokument; engl. „SAD”) – Yangon ED i troškovi dostave)	20.429,26	30.234,86	17.857,58	9.439,63	35.583,59	205.643,78	18.025,35	13.792,55	-12.767,26	ND
Oznaka HS Yangon (ED)	4418100030	4418100030	4407	4418100030	4418	4418100030	4418	4418100030	4418	4407296900
Oznaka HS Rijeka (jedinствени administrativni dokument; engl. „SAD”)	44072985	44072995	44072995	44072995	44072985	44072985	44072995	44072985	44189990	44072995
Procjena o izbjegnutom porezu (SGT@10 %) za izvoz (USD) ¹³	4.824,83	4.568,70	0	6.250,26	5.210,55	6.587,06	4.677,58	4.112,35	0	0
Izbjegnuta procijenjena carina (15 % za oznaku 4407 i 3 % za oznaku 4418)	5.789,79	5.482,44	0	7.500,31	6.252,66	7.904,47	5.613,09	4.934,82	0	0
Ukupno neplaćeni SGT i MCT	10.614,62	10.051,14	0	13.750,57	11.463,21	14.491,53	10.290,67	9.047,17	0	0

Mjanmarski porezni sustav i nepodudaranja dokumenata

Mjanmarski izvozni postupci

Kako bi se počnila utaja poreza, poduzeća koja izvoze drvenu sirovinu moraju nepravilno prijaviti prirodu proizvoda koji se izvoze pri carini u Mjanmaru.

Za izvoz proizvoda drvene sirovine iz Mjanmara potrebne su izvozne dozvole¹⁴. Izvozi kroz luku Yangon obrađuju se sustavom carinjenja pri čemu se mora dostaviti dokumentacija, nakon čega slijedi mogući fizički pregled robe koja se izvozi i potvrda da su plaćeni svi porezi.

Trgovačkim portalom Mjanmara objašnjava se postupak izvoza kako slijedi¹⁵:

Korisnik elektronički dostavlja izvoznu deklaraciju (EDC) uz popratne dokumente putem MACCS-a [mjanmarski automatizirani sustav za carinjenje tereta]. Za potpunu i ispravnu primjenu, ovlaštenu će službenik pregledati

Ispod: Luka Yangon, odakle potječu sve pošiljke.

teret kako ga carinski inspektor (CKO) klasificira. ... Ako se porez primjenjuje na pošiljku koja se izvozi, korisnik treba nastaviti postupak registracije plaćanja poreza i čekati registraciju potvrde o primitku plaćanja poreza (RCC). Kada korisnik dostavi RCC, ovlaštenu će službenik dozvoliti pošiljku.

Objašnjavaju se i plaćanja poreza:

Kada se deklaracija dostavi i kada je carina prihvatila, carina će zahtijevati plaćanje carina na određene izvozne proizvode.

To znači da se izvozna deklaracija koju poduzeće dostavi upotrebljava kao osnova za određivanje carina koje se plaćaju pri izvozu.

Ključni korak u postupku jest prijava za izvoznu dozvolu. To uključuje poduzeće koje podnosi zahtjev za izdavanje dozvole za pružanje pojedinosti o proizvodu koji se izvozi, uključujući opis robe, oznaku HS, vrijednost i količinu. To su sve pojedinosti koje se dokumentom pružaju Odjelu za trgovinu.

Kada se EIA sastala s Jedinicom za kontrolu kontejnera mjanmarske carine 2017. godine, postupak pregleda izvoza opisuje se na sljedeći način:

Carina i Ured za šumarstvo uključeni su za sav izvoz drva (uključujući gotove proizvode). Osoblje Ureda za šumarstvo odgovorno je za provjeru drvnih proizvoda in situ na mjestu utovara u kontejnere, obično u skladištima / tvornicama drva. Nakon provjere, osoblje Ureda za šumarstvo zatim stavi pečat na kontejner. Kada kontejner stigne u luku, carina provjerava je li pečat netaknut i onda ga zamjenjuje carinskim pečatom te se time kontejner odobrava. Ako postoje dokazi o neovlaštenom postupanju, kontejner se provlači kroz rendgenski uređaj.

Tim bi se postupkom trebalo zaštititi od krijumčarenja nezakonite drvene sirovine pogrešnim prijavljivanjem količina drvene sirovine u kontejnerima. Međutim, carinski službenici ne pregledavaju robu fizički i stoga se mogu oslanjati na ispravne deklaracije kada dođu u procjenu obilježja drvene sirovine u vezi s carinskim i izvoznim tarifama, uključujući oznaku HS, vrijednost robe i opis robe.

Mjanmarski porezni sustav za prodaju i izvoz proizvoda drvene sirovine

Temeljem pravnih propisa iznesenih 2016. godine¹⁶, u Mjanmaru se primjenjuje „porez na posebnu robu za izvoz“ (SGT) od 50 posto na drvene trupce i drvene reznice¹⁸. Ovaj se SGT primjenjuje na tikovinu i trupce tvrdog drva, kao i na reznice od tikovine i tvrdog drva od 10 četvornih inča i više. 2017. godine (stupilo na snagu 1. travnja 2017.), SGT smanjio se po stopi od 10 posto¹⁹.

Prema savjetima mjanmarskog odvjetničkog ureda, porez na posebnu robu primjenjuje se na grubo rezanu robu, uključujući rezano drvo, raspiljena debla s korom²⁰ i stolne ploče, ali ne primjenjuje se na okvire prozora ili na namještaj²¹. Pod sustavom harmonizirane oznake, SGT za 2017. i nadalje primijenio bi se na drvenu sirovinu koja se prijavljuje pod oznakom HS 4407, ali ne pod i oznakom HS 4418. Vladinom obavijesti u kojoj se navodi tumačenje poreza to se dodatno pojašnjava jer se njom utvrđuje određena roba na koju se primjenjuje porez unutar oznake HS 4407²². Prema ovom dokumentu, jedna vrsta robe na koju se primjenjuje porez jest daska od tikovine.

Osim toga, u skladu s carinskom tarifom (MCT) koja se izmijenila 2017. godine²³, stopa carine od 15 posto primjenjivala se za manje obrađene proizvode drvene sirovine (npr. oznaka 4407) u usporedbi sa stopom od tri posto za proizvode obrađene u većoj mjeri (npr. oznaka 4418). Međutim, savjetom odvjetničkog ureda ukazuje se na to da Carinski odjel Mjanmara u praksi obično ne prikuplja MCT za ovu vrstu robe. EIA nije u mogućnosti ustanoviti razlog za ovo.

Definition for Rough Sawn in Special Goods Tax

Serial	Type	H.S Code	Specification
1	Sawn Timber/Conversion/Lumber	44.07	(Rough Sawn)
A	Square	44.07	(Rough Sawn)
B	Post	44.07	(Rough Sawn)
C	Flitch	44.07	(Rough Sawn)
D	Plank	44.07	(Rough Sawn)
E	Board	44.07	(Rough Sawn)
2	Flitch for Veneer	44.07	(Rough Sawn)
3	Natural Decorative Board/Table Top	44.07	(Rough Sawn)

Iznad: Bildunterschrift: Fotokopie der Regierungsmittelung über Waren unter HS-Code 4407.

Ta razlika u primjeni SGT-a i MCT-a znači da, kada se bilo koji oporezivi proizvod drvene sirovine izvozi iz Mjanmara i pogrešno se prijavljuje da je više obrađen nego što jest, poduzeće koje izvozi proizvod plaća manji porez nego što bi trebalo.

Jedan od ciljeva oporezivanja obrađene robe manje od sirovih materijala bit će prebacivanje poticaja proizvođačima drvene sirovine što je moguće brže, na veća ulaganja u preradu proizvoda dodane vrijednosti u Mjanmaru za izvoz.

Taj je pristup važan za gospodarski razvoj jer će potaknuti ulaganja u industriju u Mjanmaru za proizvodnju više obrađenih proizvoda drvene sirovine i također je dobar za šume jer potiče ulaganja u stvaranje kvalitetnijih proizvoda, a ne na što veću sječicu drvene sirovine²⁴. Neplaćanjem ovog poreza narušavaju se ti ciljevi politike te se šteti gospodarskom i društvenom razvoju Mjanmara, kao i njegovih šuma.

Otkrivanje utaje poreza u 10 pošiljki

Analizom dokumenata 10 pošiljki agenciju EIA navodi se na zaključak da trgovci nisu platili gotovo 80.000 USD SGT-a i MCT-a (tablica 1).

Kada je EIA predstavila ovu analizu poduzeću Viator Pula, iz poduzeća su odgovorili navodom da je slika nijansirana, pojašnjenjem da je opis robe, a ne oznaka HS, najvažniji za primjenu izvoznih poreza, konkretno SGT-a – tako da nisu svi proizvodi na koje se primjenjuje oznaka 4407 nužno oporezivi.

Također nam je predstavljen prijevod vladine obavijesti koji je ovjerio javni bilježnik u Mjanmaru, a kojom se pruža detaljnija definicija robe na koju se primjenjuje SGT. Ovom se definicijom uključuje popis „vrsta“ proizvoda na koje se primjenjuje porez. Presudno, jedna od tih vrsta jest „daska“ (vidjeti sliku u nastavku).

Odgovorom se poduzeća Viator Pula tvrdi da se SGT primjenjuje samo na neke proizvode koji spadaju pod oznaku HS 4407, čime se isključuju proizvodi od tikovine koje mjanmarska poduzeća izvoze i uvoze u Hrvatsku. Međutim, u devet instanca drvna je sirovina pri uvozu u Hrvatsku prijavljena kao „daska od tikovine”, što znači da su uvozne deklaracije u Hrvatskoj bile pogrešne ili da se izvozni porez trebao primijeniti na te pošiljke u Mjanmaru.

Objašnjenjem poduzeća Viator ne rješava se problem budući da oznaka HS mora odgovarati opisu robe, a ako ne odgovara, onda je oznaka HS pogrešno navedena.

Dokumentima za 10 pošiljki također se prikazuje moguće pogrešno određivanje cijena prijevoza. Pogrešno određivanje cijena jest kada dvije povezane strane (npr. podružnica, udruženje, kao i vlasništvo) trguju jedna s drugom; međutim, pri dogovoru cijene

Ispod: Istražitelji EIA-e za drvenu sirovinu pregledali su skladište u Mjanmaru.

transakcije, one smanjuju ili povećavaju vrijednost robe izvan tržišnog prosjeka kako bi se smanjilo porezno opterećenje. U ovoj instanci, dokumentacijom su se pokazali mogući znakovi pogrešnog izdavanja računa pri trgovini, posebice prenisko fakturiranje, koje je organizacija Global Financial Integrity opisala kao:

*Prenisko fakturiranje pri izvozu uključuje neprijavlivanje broja izvoza koji napuštaju državu kako bi se utajilo ili izbjeglo plaćanje poreza na dobit poduzeća u državi izvoza polaganjem razlike u vrijednosti na inozemni račun*²⁵.

Time se mogu objasniti značajne promjene u vrijednosti većine od 10 pošiljki.

Dokumenti za 10 pošiljki uključuju fakture koje izdaju subjekti u Singapuru poduzeću Viator Pula za drvenu sirovinu. Ne postoje fakture između subjekata u Singapuru i poduzeća u Mjanmaru za opskrbu drvnim sirovinama.

Zbog ove poveznice koja nedostaje, nedostaju nam informacije koje su potrebne kako bi se odredilo koliko novca zarađuju mjanmarska poduzeća od drvene sirovine i koliko se, ako ih ima, dobiti za drvenu sirovinu ikada stvarno prebaci u Mjanmar. Jedini dokaz koji imamo za vrijednost koja se dobiva u Mjanmaru za drvenu sirovinu jesu brojke koje se prijavljuju pri izvozu, a koje se razlikuju u svim slučajevima, često značajno, od vrijednosti u fakturama i uvoznim deklaracijama (jedinствeni administrativni dokument; engl. „SAD”) u Hrvatskoj.

Međutim, imamo dokumentaciju kojom se prikazuje sljedeće:

- da su se izvezli proizvodi od drva iz Mjanmara u Hrvatsku;
- da su ti proizvodi stigli i da su se uvezli u Hrvatsku;

- da su fakture za ovu drvenu sirovinu izdala poduzeća u Singapuru hrvatskom poduzeću Viator Pula;
- da postoje značajne razlike u cijeni između prijavljene izvozne vrijednosti i prijavljene uvozne vrijednosti (koje održavaju cijenu u fakturama).

Time se pokazuje da su drvenu sirovinu prvo prodala mjanmarska poduzeća singapurskim poduzećima, a koja su zatim prodala drvenu sirovinu poduzeću Viator Pula. Razlika u vrijednosti potencijalno ukazuje da mjanmarska poduzeća nisu prijavila vrijednost drvene sirovine prilikom prodaje singapurskim poduzećima; ako su singapurska poduzeća onda prodala drvenu sirovinu poduzeću Viator Pula, razlika u vrijednosti ostala je u Singapuru.

Poduzeća u Mjanmaru plaćaju porez na dobit poduzeća od 25 posto. S obzirom da se ovaj porez primjenjuje na dobit poduzeća, poduzeće može izbjeći plaćanje poreza ako pogrešno prijavi svoju dobit. Jedan od načina za to jest nedovoljno prijavljivanje vrijednosti robe koja se izvozi i primanje stvarnih plaćanja za robu u drugu državu uz nižu stopu poreza na dobit poduzeća – poput Singapura, koji ima stopu poreza na dobit poduzeća od 17 posto.

Analizom dokumenata, kao i dodatnim istraživanjem, utvrđuje se da postoji najmanje pet pošiljki koje su prošle u Singapuru na putu za Hrvatsku. Prema dokumentima, vlasništvo pošiljki prenosilo se i s mjanmarskih poduzeća na trgovce registrirane u Singapuru.

Daljnijim istraživanjem pokazalo se da postoje preklapanja u vlasništvu poduzeća unutar Mjanmara; međutim, što je još važnije, preklapaju se i vlasnici i direktori između mjanmarskih poduzeća i onih singapurskih. Utvrdili smo da je preklapanjem vlasništva i upravljanja Mjanmara/Singapura obuhvaćeno osam pošiljki.

Kada smo stupili u kontakt s poduzećem Viator Pula i ukazali da promjene u vrijednosti mogu biti povezane s utajom poreza, odgovorili su izjavom da „prijavljena vrijednost pri izvozu iz Yangona jest prodaja mjanmarskog poduzeća singapurskom poduzeću i da prijavljena vrijednost pri uvozu u Hrvatsku jest faktura singapurskog poduzeća (ona od koje kupujemo) upućena našem hrvatskom poduzeću”.

To bi moglo biti razumno opravdanje u slučaju da je Mjanmar/Singapur bila transakcija po tržišnim uvjetima. Međutim, zajedničko vlasništvo između poduzeća ukazuje na to da nije. Umjesto toga, priznanje da je cijena na fakturi između Mjanmara i Singapura mnogo niža od cijene na fakturi između Singapura i Hrvatske izaziva dodatne sumnje da se pogrešno odredila cijena prijevoza kako bi se izbjeglo plaćanje poreza na dobit u Mjanmaru.

Kršenje zakona

U poglavlju X. o porezu na posebnu robu (2016.) razjašnjava se da je nezakonito pružiti netočne informacije u svrhu manjeg plaćanja poreza. Ako osoba namjerno utaji plaćanje poreza, odgovorna je za ponovno plaćanje iznosa utajenog poreza povrh dugovanja; ako to ne učini, može ići u zatvor do tri godine ili platiti kaznu od milijun MMK (740 USD). Od 1. listopada 2019., ove odredbe zamjenjuju se Zakonom o upravljanju porezima²⁶, kojim se kažnjava izvoznika novčanom ili zatvorskom kaznom ako nemarno ili nenamjerno premalo plaća porez zbog netočne izjave ili izostavljanja poreznih informacija.

Prijavljivanje pogrešnih informacija kako bi se izbjeglo plaćanje poreza na posebnu robu stoga je kršenje zakona u Mjanmaru.

Netočne izvozne deklaracije također su povreda carinskih zakona Mjanmara. Prema odjeljku 167 Zakona o moru i carini, izvoznik se može kazniti zbog izdavanja deklaracije mjanmarskoj carini iako zna da je deklaracija netočna i lažna.

Na temelju informacija dostupnih EIA-i, ne može se isključiti da su poduzeća pogriješila ili da su mjanmarski službenici odobrili izvoz iako su znali da proizvodi koji se carine ne odgovaraju deklaracijama. U tim okolnostima, uključena poduzeća možda ne čine kazneno djelo utaje poreza. Međutim, neusklađenost između stvarnih proizvoda koji se carine i oznaka koje se upotrebljavaju za prijavljivanje upućuje na to da se mjanmarskoj vladi uskratio značajni iznos poreznih prihoda zbog poreza koji bi se trebali plaćati na proizvode drvene sirovine koje se izvoze.

Ispod: Luka u Singapuru. Agencija EIA potvrdila je višestruke pošiljke koje su prolazile kroz Singapur.

Obračunavanje izbjegavanja plaćanja poreza

Analizom dokumenata za ostale pošiljke drvene sirovine koje je hrvatsko Ministarstvo poljoprivrede stavilo na raspolaganje, nadzorom pošiljki tikovine u druge zemlje EU-a (okvir teksta 1), kao i analizom trgovinskih podataka iz baze UNComtrade koji prikazuju izvozne i uvozne deklaracije između Mjanmara i ostatka svijeta, agencija EIA pronašla je dokaze da se sustavno izbjegava plaćanje poreza na posebnu robu i MCT-a, što mjanmarsku vladu košta milijune dolara izgubljenih poreznih prihoda.

Kada se uspoređi prijavljeni izvoz oznake HS 4407 iz Yangona u različite države i prijavljeni uvoz oznake HS 4407 u tim državama, moguće je procijeniti iznos SGT-a i MCT-a koji mjanmarski izvoznici nisu platili. Ove se informacije temelje na podacima o trgovini dostupnima iz baze podataka UNComtrade²⁷.

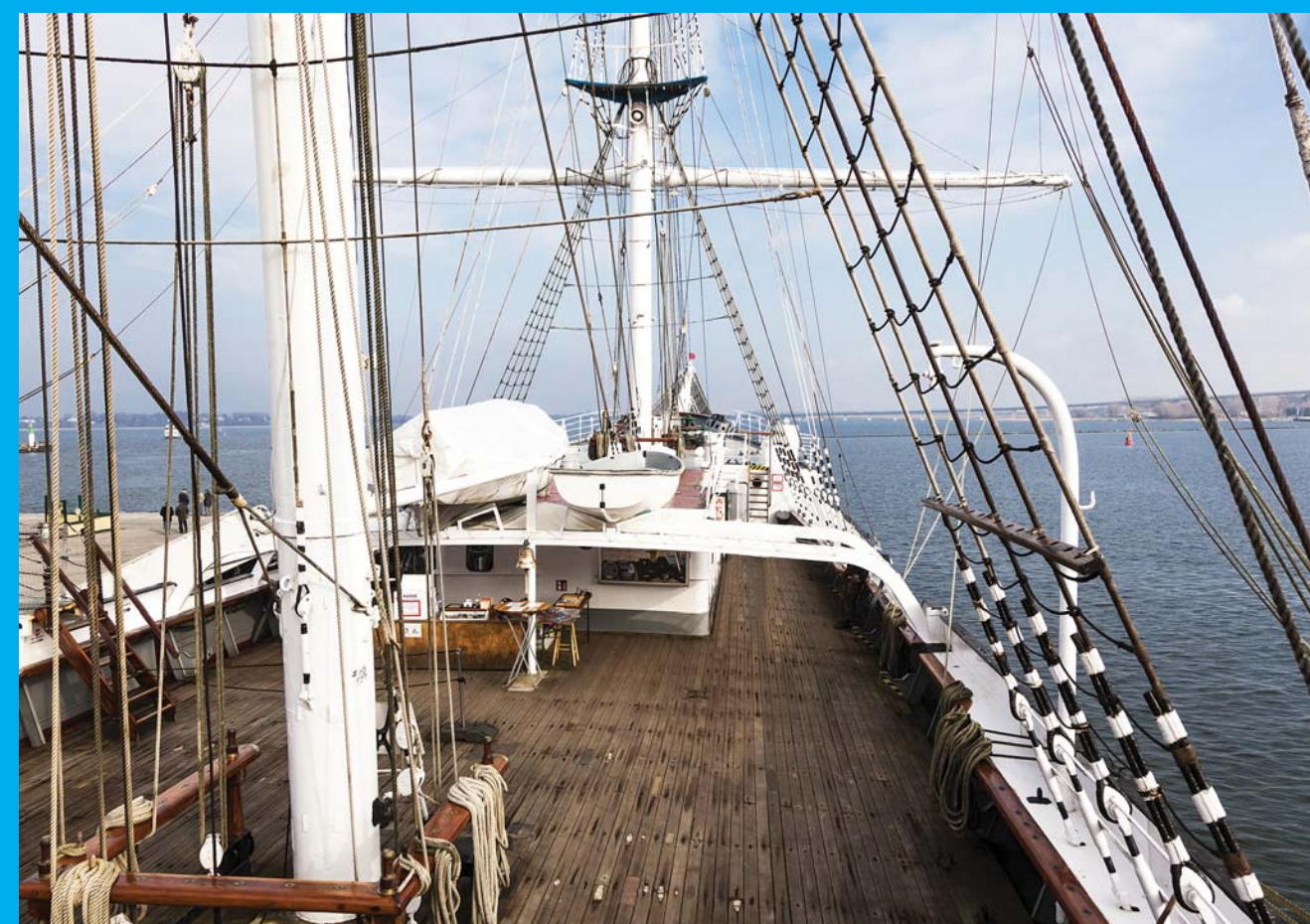
Pregledom prijavljenog izvoza proizvoda od drva iz Mjanmara u Hrvatsku i prijavljeni uvoz Hrvatske za 2018. i 2019. godinu, omogućuje nam se procijeniti da je stvarni plaćeni SGT bio 96.476 USD; temeljeno na prijavljenom uvozu oznake HS 4407 u Hrvatsku iz Mjanmara, iznos koji se trebao platiti bio je približno 568.027 USD.

Kada je riječ o MCT-u, iznos koji smo izračunali da se platio za 2018. i 2019. godinu bio je 28.943 USD, dok je iznos koji se trebao platiti 852.041 USD. Stoga, za mjanmarski izvoz drvene sirovine samo u Hrvatsku za razdoblje 2018. – 2019., izračunali smo da ukupni utajeni porez iznosi 1.294.649 USD.

Analizom podataka o trgovini također se ukazuje na to da se taj problem ne ograničava samo na izvoz u

Okvir teksta 1.

Njemačka veza – upotreba javnih sredstava za kupnju neovlaštene drvene sirovine za koju se izbjeglo plaćanje poreza

EIA dobila je 2019. godine dodatni skup dokumenata za dostavu koji se, kako se čini, odnose na procijenjenih 10 pošiljki tikovine namijenjenih obnovi broda *Gorch Fock*, vrlo istaknutoga u njemačkoj mornarici.

Ti dokumenti imaju različite zajedničke elemente s dokumentima koje je EIA dobila od hrvatskog Ministarstva poljoprivrede – to jest, drvena sirovina podrijetlom iz Mjanmara suprotno EUTR-u, nepotpuni dokumenti koji nipošto nisu dovoljni za dokazivanje provedene dubinske analize i dokumenti u kojima su se oznake HS mijenjale duž lanca nadzora.

Međutim, teško je dobiti potpunu sliku za pošiljke povezane s brodom *Gorch Fock* u usporedbi s onima za poduzeće Viator Pula. Ključni je problem što nedostaje puno više dokumenata i što su znatno izmijenjeni.

Unatoč manjku informacija, možemo zaključiti da, od 10 pošiljki povezanih s brodom *Gorch Fock*, dvije su pošiljke bile prije siječnja 2016., kada se u Mjanmaru uveo porez na posebnu robu (SGT). Oznake HS za ove

Iznad: Visoki brod *Gorch Fock* njemačke mornarice

dvije pošiljke imale su istu oznaku HS za sve dokumente. Dokumenti za šest od preostalih osam pošiljki imali su promjene oznake HS. Drugim riječima, izgleda da su se razlike u oznakama HS pojavile nakon uvođenja SGT-a.

Značaj tih problema dalje se povećava činjenicom da se tikovina upotrebljava za važan simbol njemačke mornarice – brod *Gorch Fock*. *Gorch Fock* jest brod za obuku mornarice sagrađen 1958., a od 2015. u fazi je obnove.

Ova je obnova već postala svojevrsni skandal, što se ilustrira pitanjem koje se postavlja u njemačkom parlamentu. Skandal se usredotočuje na nekoliko navodnih nezakonitosti i brzo rastućim troškovima, kao i na upotrebu tikovine iz Mjanmara, a sada vjerujemo da su uključena poduzeća, kao i njemačka mornarica, možda imala koristi od dobivanja drvene sirovine za koju su se utajili odgovarajući carinski porezi.

Iznad: Razlike u vrijednosti između izvoznih deklaracija i faktura ne mogu se opravdati samo dodatnim troškovima dostave.

Hrvatsku. Nepodudaranja na svjetskoj razini za 2019. godinu prikazuju se u tablici 2. Kada je riječ o utajenom porezu (SGT), ova razlika iznosi gotovo 6 milijuna USD, dok je utajeni MCT za istu godinu gotovo 14,8 milijuna USD.

Prilikom promatranja ovog problema tijekom duljeg vremenskog razdoblja, zahtijevanjem potpunih podataka o trgovini, utvrdili smo da je ovaj problem prisutan nekoliko godina (tablica 3).

Za razdoblje 2016. – 2019., kada se gleda 28 država članica EU-a, stvarni plaćeni SGT za oznaku HS 4407 bio bi približno 2,5 milijuna USD, dok bi na temelju prijavljenih uvoza oznaka HS 4407 u 28 država članica EU-a trebao biti preko 13,7 milijuna USD.

Za MCT, izračunali smo da je stvarni plaćeni iznos za izvoz oznaka 4407 i 4418 malo veći od 1,6 milijuna USD, dok iznos koji se trebao platiti iznosi približno 21 milijun USD.

Italija je 2019. godine bila najveći uvoznik proizvoda drvene sirovine (uključujući oznake 4407 i 4418) u EU-u. Sljedeće najveće države uvoza u EU-u bile su Hrvatska i Grčka²⁸.

Naposljetku, analizom podataka o trgovini za SAD također se ukazuje na sličnu priču (tablica 4). U ovojinstanci, tijekom razdoblja 2016. – 2019. godine, procjenjujemo da su mjanmarska poduzeća utajila više od 4,1 milijun USD SGT-a tijekom tog razdoblja. U istom razdoblju, utajili su i preko 5,4 milijuna USD MCT-a.

Tablica 2: Prijavljeni uvoz i izvoz oznake HS 4407 i 4418 u Mjanmaru i u svijetu za 2019. godinu²⁹

			Oznaka HS	Težina (kg)	Vrijednost u valuti USD
Mjanmar	Izvoz	Svjetski	4407	35.414.138	43.525.889
Svjetski	Uvoz	Mjanmar	4407	125.608.045	154.674.162
Mjanmar	Izvoz	Svjetski	4418	33.756.435	68.549.248
Svjetski	Uvoz	Mjanmar	4418	3.744.094	5.422.012

Tablica 3: Prijavljeni uvoz i izvoz oznaka HS 4407 i 4418 u Mjanmaru i u 28 država članica EU-a za 2016. – 2019³⁰

			Oznaka HS	Težina (kg)	Vrijednost u valuti USD
Myanmar	Izvoz	28 država članica EU-a	4407	16.566.050	25.402.179
28 država članica EU-a	Uvoz	Mjanmar	4407	23.675.948	137.724.283
Myanmar	Izvoz	28 država članica EU-a	4418	6.120.069	28.525.564
28 država članica EU-a	Uvoz	Mjanmar	4418	376.064	1.720.307

Tablica 4: Prijavljeni uvoz i izvoz oznaka HS 4407 i 4418 u Mjanmaru i SAD-u za godine 2016. – 2019³¹

			Oznaka HS	Težina (kg)	Vrijednost u valuti USD
Mjanmar	Izvoz	SAD	4407	7.127.134	10.070.575
SAD	Uvoz	Mjanmar	4407	45.552.319	51.945.679
Mjanmar	Izvoz	SAD	4418	1.283.090	6.251.253
SAD	Uvoz	Mjanmar	4418	233.102	526.115

Posljedice

EUTR-om zabranjuje se europskim drvnim operaterima (poput poduzeća Viator Pula) stavljanje nezakonito posječene drvene sirovine na tržište i od njih se zahtijeva da provedu dubinsku analizu kako bi procijenili i ublažili rizike da je drvena sirovina nezakonito posječena. Nezakonito posječena drvena sirovina definirana je tako da uključuje kršenje zakona koje se odnosi na „trgovinu i carinu, što se tiče sektora drvene sirovine“.

Carinski porezi i zakoni koji se odnose na izvoz drvene sirovine iz Mjanmara jasno odgovaraju ovoj definiciji za nezakonito posječenu drvenu sirovinu. To je osobito tako kada se porez na posebnu robu za izvoz primjenjuje na drvenu sirovinu. Na temelju toga, ako se carinski obrasci pogrešno ispunjavaju za pošiljke drvene sirovine kako bi se izbjeglo plaćanje poreza na posebnu robu, drvena se sirovina u okviru EUTR-a smatra „nezakonito posječenom“.

Na temelju navedenog obrazloženja, sva drvena sirovina koja se prijavljuje kao daska od tikovine (oznaka HS 4407) prilikom ulaska u Hrvatsku, ali koja se prijavljuje kao ona koja nosi oznaku HS 4418 prilikom izlaska iz Mjanmara nezakonito se sječe i stoga stavlja na europsko tržište kršeći članak 4 EUTR-a.

U najmanju ruku, promjene deklaracija oznake HS i opisima proizvoda iz Mjanmara u Hrvatsku predstavljaju jasan rizik da se porez na posebnu robu ne plaća na taj izvoz tikovine iz Mjanmara.

Rizik se povećava obrascem deklaracija u podacima o trgovini kojima se pokazuje da su velike količine drvene sirovine prijavljene kao u većoj mjeri obrađene pri izlasku iz Mjanmara nego pri dolasku u druge države.

Poduzeća koja trguju mjanmarskom drvnom sirovinom mogu poduzeti korake za ublažavanje tih rizika, na primjer prikupljanjem zapisa računa i transakcija kojima se pokazuje točan iznos poreza koji se plaća

mjanmarskoj vladi i predstavlja ih se kao dio njihova sustava dubinske analize. Konkretni primjer bila bi potvrda o primitku plaćanja poreza (RCC) koja se spominje u obrazloženju mjanmarskih carinskih postupaka na trgovačkom portalu Mjanmara³². EIA nije vidjela takve zapise u dokumentaciji koju smo pregledali.

Uz to, na temelju analize podataka o trgovini koju je provela EIA, a kojima se pokazuju razlike u deklaracijama između Mjanmara i država uvoza, čini se da je ova utaja poreza strukturna i prisutna pri izvozu u mnoge različite države.

Prema američkom zakonu Lacey, kazneno je djelo uvoziti bilo koju biljku koja se prevozi bez plaćanja odgovarajućih poreza koje za tu biljku zahtijeva bilo koji strani zakon. To ne uključuje činjenicu da je poduzeće počinilo kazneno djelo utaje poreza, već samo da odgovarajući porez nije plaćen.

To znači da bi sama činjenica netočne deklaracije oznake HS, koja bi rezultirala nedovoljnim plaćanjem poreza u Mjanmaru učinila drvenu sirovinu uvezenu u SAD nezakonitom.

Sva europska i američka poduzeća koja trguju mjanmarskom tikovinom neispravno bi se okoristila ovim planom na dva načina. Prvim bi se cijena njihove drvene sirovine snizila više nego što bi trebala jer će štedjeti na troškovima poreza i tako ugrožavati odgovorna poduzeća. Drugi je da se planom nepravredno potkopavaju pokušaji Mjanmara da potakne proizvode drvene sirovine dodane vrijednosti umjesto da se i dalje oslanja na izvoz sirove ili obrađene drvene sirovine. To znači da se europska i američka poduzeća ne moraju natjecati s industrijom dodane vrijednosti u Mjanmaru te da će također vjerojatno za sebe zadržati cijene drvene sirovine nižima jer industrija u Mjanmaru ne zahtijeva drvenu sirovinu kojom se oni koriste.

Iznad: Parlament EU-a.

Napredak i preporuke

U veljači 2020., radna skupina za financijsko djelovanje (FATF) proglasila je Mjanmar „nadležnošću pod pojačanim nadzorom – sa strateškim nedostacima” zbog povećanih rizika od pranja novca³³.

Mjanmar se obvezao da će ojačati učinkovitost svojeg režima za borbu protiv pranja novca kako bi poboljšao svoj status FATF-a. To uključuje obveze istraživanja pranja novca u skladu s rizicima i dokazivanje istraga slučajeva prekograničnog pranja novca³⁴.

Mogućom utajom poreza uvoznika drvne sirovine pruža se prilika Mjanmaru da poduzme korake za ove obveze. Utaja poreza obično se smatra predikatnim kaznenim djelom za pranje novca, a upotreba singapurskih bankovnih računa za primanje uplata kojima porez nije plaćen predstavlja priliku Mjanmaru da se istraži utaja poreza i prekogranično pranje novca usklađivanjem s državnim tijelima u Singapuru.

Mjanmar se također može uskladiti s državnim tijelima u Europi potvrdom slučajeva utaje poreza kao predikatnog kaznenog djela pod EUTR-om.

Još jedan način rješavanja problema utaje poreza u izvozu mjanmarske drvne sirovine jest putem Inicijative za transparentnost ekstraktivnih industrija (EITI)³⁵, čiji je Mjanmar član od 2014.

EITI jest standard na svjetskoj razini za promicanje otvorenog i odgovornog upravljanja ekstraktivnim resursima³⁶. Njime se zahtijeva otkrivanje informacija duž vrijednosnog lanca od točke ekstrakcije do odredišta raspodjele prihoda, uključujući vladine urede i širu javnost. Obveza Mjanmara prema EITI-ju djelomično je povećanje njegovih poreznih prihoda te jamčenje da se porezi i naknade plaćaju u sektoru. Upućivanjem na nalaze podijeljene u ovom kratkom opisu, Mjanmar može pokazati svoju obvezu prema EITI-ju.

Preporuke

EIA preporučuje nadležnim tijelima EUTR-a sljedeće:

- Istražiti i, ako je moguće, progoniti sumnjive instance utaje poreza dobavljača drvne sirovine koje vode do kršenja članaka 4. i 6. EUTR-a koja provode europski operateri
- Zahtijevati da sustavi dubinske analize uključuju porezne primitke ili druge dokaze o plaćanju poreza ako su računi za drvenu sirovinu za plaćanje u države koje nisu zemlja podrijetla drvne sirovine
- Zahtijevati da sustavi dubinske analize uključuju porezne primitke ili druge dokaze o plaćanju poreza ako se oznake harmoniziranog sustava mijenjaju između države izvoznice i države uvoza.

Carinskom odjelu Mjanmara i Odjelu za unutarnje prihode:

- Istražiti neispravne deklaracije koje bi mogle dovesti do utaje poreza i kaznenog progona počinitelja u skladu s mjanmarskim zakonom
- Uskladiti se s državnim tijelima u Europi i Singapuru kako bi se istražile instance utaje poreza na temelju trgovine te instance pranja novca i prekršaja EUTR-a.

Mjanmarskoj financijsko-obavještajnoj jedinici:

- Pokrenuti istragu o financijskim tokovima povezanim s izbjegavanjem plaćanja poreza i korupcijom u izvozu mjanmarske tikovine.

Američkom ministarstvu pravosuđa:

- Istražiti moguća kršenja zakona Lacey ako porezi na izvoz drvne sirovine nisu plaćeni.

Upućivanja

1. Za izvoz tikovine iz Mjanmara, domaća privatna poduzeća moraju prvo kupiti je od MTE-a u državnom vlasništvu.
2. Temeljeno na analizi podataka iz baze UNCOMTRADE koju je provela agencija EIA. <https://comtrade.un.org/data>
3. <https://eia-international.org/report/the-croatian-connection-exposed/>
4. Za međunarodnu trgovinu upotrebljava se kodni sustav, poznat kao oznake HS za pomoć carini pri utvrđivanju sadržaja. Ovo je važno, na primjer, za jamčenje plaćanja odgovarajućih poreza.
5. Oznake HS usklađuju se na svjetskoj razini, na šest znamenki. Između država, razlike se mogu pojaviti izvan toga; međutim, ovdje su razlike na četveroznamenkastoj razini.
6. Oznaka 441810 – Drvo; prozori, francuski prozori i njihovi okviri
7. Oznaka 440729 – Drvo, tropsko; obrađeno po dužini piljenjem ili glodanjem, rezano ili ljušteno, bilo da je obrađeno ili ne, brušeno ili spojeno na krajevima, debljine preko 6 mm
8. Vrijednost izvoza univerzalno se prijavljuje kao „franko brod” (FOB), što se odnosi na tržišnu vrijednost robe. S druge strane, vrijednost uvoza prijavljuje se kao „osiguranje troškova – vozarina” (CIF) što se odnosi na trošak ili tržišnu vrijednost (tj. FOB) robe kao i na osiguranje i vozarinu koje plaća uvoznik. Cijena CIF-a koju prijavljuje uvoznik bit će stoga uvijek veća od cijene FOB-a koju prijavljuje izvoznik. Bilo kakva razlika između dviju cijena koja nije „objašnjiva” osiguranjem i vozarinom može ukazati na nezakonitu radnju poput pogrešnog izdavanja trgovinskih faktura. Za pošiljke drvne sirovine iz Mjanmara u Hrvatsku, razlike u vrijednosti znatno su iznad onih koje se mogu objasniti razlikom u troškovima dostave.
9. Sve pošiljke u EU uvezlo je poduzeće Viator Pula, pošiljke 2 – 10 zatim su prodane različitim poduzećima u EU-u
10. Jedinstvena carinska deklaracija jest glavni carinski obrazac koji se upotrebljava u međunarodnoj trgovini u EU ili iz EU-a. U tom je slučaju jedinstveni administrativni dokument (engl. „SAD”) dovršen kako bi se prijavio uvoz proizvoda od tikovine u EU.
11. Sav franko brod (FOB)
12. Dokument u kojem se opisuju troškovi dostave za ovu pošiljku nije dostavljen
13. Iznosi koji se plaćaju za SGT i MCT računaju se na temelju oznaka HS i vrijednosti proizvoda koja se jamči u izveznoj deklaraciji pošiljki
14. Sva drvna industrija koja se izvozi mora napustiti određene luke drvne sirovine Yangon
15. <https://www.myanmartradeportal.gov.mm/en/guide-to-export>
16. Zakon Pyidaungsu Hluttaw br. 11/2016 – Zakon o porezu na posebnu robu
17. Porez na posebnu robu poznat je i kao porez na određenu robu
18. Postotak će se primijeniti na vrijednost robe.
19. Zakon Pyidaungsu Hluttaw br. 4/2017 – Zakon o porezu prava Unije
20. Raspiljeno deblo s korom jest greda piljenog drva.
21. „Grubo piljeno” jest stupanj obrade veći od sirovog drva (izvoz sirovog drva iz Mjanmara zabranjen je), ali ne i izvan drva koji se pila ili obrađuje glodanjem.
22. Obavijest br. 68/2017, Ministarstvo prostornog uređenja i financija (Mjanmar), 13. srpnja 2017. (ovjereni prijevod).
23. <https://www.customs.gov.mm/sites/default/files/UpPDF/Customs%20Tariff%20of%20Myanmar%202017.pdf>
24. Robert Piermartini, The Role of Export Taxes in the Field of Primary Commodities („Uloga poreza na izvoz u području osnovnih sirovina”), Dokument za raspravu WTO-a, World Trade Organization, 2004.
25. Global Financial Integrity, Hiding in Plain Sight („Skrivanje na otvorenom”): Pogrešno izdavanje trgovinskih faktura i utjecaj gubitka prihoda u Gani, Keniji, Mozambiku, Tanzaniji i Ugandi: 2002. – 2011., svibanj 2014.
26. Zakon Pyidaungsu Hluttaw br. 20/2019 – Zakon o upravljanju porezima
27. Podatke iz baze podataka UNComtrade upotrebljavaju međunarodna vladina tijela i druge nevladine organizacije prilikom analize međunarodne trgovine, uključujući proizvode od drva. Međutim, neke vlade nisu u mogućnosti jamčiti kvalitetu podataka i njihovo pravovremeno dijeljenje. Za više informacija, vidjeti <https://comtrade.un.org/> i Egas, A F, Ren, P, Zhang, J, Júnior, EU, Bila, NF i Siteo, EC. 2018. Rješavanje problema nepodudaranja u podacima o trgovini drvnom sirovinom: usporedba Kine i Mozambika. Izdanje rada IIED. IIED, London.
28. EIA, 2020., temeljeno na bazi podataka UNComtrade
29. EIA, 2020., temeljeno na bazi podataka UNComtrade
30. EIA, 2020., temeljeno na bazi podataka UNComtrade.
31. EIA, 2020., temeljeno na bazi podataka UNComtrade.
32. <https://www.myanmartradeportal.gov.mm/en/guide-to-export>
33. <https://www.fatf-gafi.org/publications/high-risk-and-other-monitored-jurisdictions/documents/increased-monitoring-february-2020.html>
34. <http://www.fatf-gafi.org/countries/d-iceland/documents/increased-monitoring-february-2020.html>
35. <https://myanmareiti.org/en>
36. Mjanmar i Liberija jedine su države koje su uključile drvenu sirovinu u njihov rad EITI

